

"باسمه تعالی"

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

**طرح مبارزه با آلودگی به شپش
در مدارس ابتدایی کشور
سال تحصیلی 91-1390**

مرکز تربیت بدنی و سلامت
معاونت بهداشت

مقدمه:

آلودگی به شپش یک مسئله اجتماعی و گریبانگیر بسیاری از جوامع بشری است و از بیماریهایی (اختلالات بهداشتی) است که در مدارس کشور شایع می باشد. این بیماری بیشتر در مناطقی که دارای تراکم جمعیت و فقدان بهداشت عمومی می باشد، مشاهده می شود و امروزه جزء معضلات جامعه بشری محسوب می گردد. اهمیت اپیدمیولوژیک به ویژه در ایران، عبارت است از:

- 1- شیوع سریع دارد و موجب ناراحتی های بسیار از جمله انتقال بیماریهای عفونی می شود .
- 2- شیوع تحت شرایط فقدان بهداشت عمومی، فقر عمومی و فرهنگی ، تراکم جمعیت مانند اردوگاهها ، مدارس ، سرباز خانه ها و ... و عدم رعایت بهداشت فردی بسیار بالاست.
- 3- انتقال از افراد آلوده به افراد سالم از راه تماس مستقیم و یا غیر مستقیم بوسیله وسایل شخصی فرد آلوده مانند: شانه ، کلاه ، روسری ، مقنعه، وسایل خواب و البسه می باشد.

اهمیت طرح :

اگر چه تصور می شود شپش در جوامع فقیر و پر جمعیت شایع تر است ، اما مشاهده شده است در شرایط اپیدمی ، کلیه طبقات اجتماعی - اقتصادی جامعه نیز دچار آلودگی می شوند. در سال های اخیر پیشرفت های چشمگیری در ارائه خدمات بهداشتی به کودکان در جامعه پدید آمده است ، به طوری که کشور جمهوری اسلامی ایران در دستیابی به بسیاری از شاخص های بین المللی رشد و توسعه کودکان ، یکی از موفق ترین کشورها تلقی شده است. وجود این توفیقات نباید دست اندرکاران بهداشت کشور را از توجه به بدیهی ترین واقعیت تلخ بار و فور بیماریها در مدارس به ویژه آلودگی رو به تزاید شپش به دور دارد. چنانچه در اقدام فوری با این معضل تاخیری پدید آید ، به زودی شاهد یک اپیدمی بزرگ در مدارس و جامعه خواهیم بود.

آلودگی به شپش به ویژه در دانش آموزان ، مسائل بسیاری از جنبه های مختلف بهداشتی - فرهنگی ایجاد می کند. مثل احساس خارش و سوزش در نتیجه التهاب و اضطراب ناشی از آن که منجر به عدم تمرکز و کاهش قدرت یادگیری و افت تحصیلی در دانش آموزان میگردد.

در کشور ما که تراکم جمعیت در شهرهای بزرگ و حاشیه شهرها وجود دارد و همچنین کشوری مهاجرپذیر بوده و دارای مناطق مرزی و روستایی بسیاری می باشد ، آلودگی به شپش شایع بوده و به همین دلیل بر اهمیت کنترل و مبارزه آن افزوده می گردد. انتقال آلودگی از خانه به مدرسه و بالعکس نیز توسط دانش آموزان ، یکی از مهمترین عوامل بروز اپیدمی در سطح جامعه و تهدید بزرگی برای بهداشت عمومی است. لذا دستگاه تعلیم و تربیت که وظیفه آموزش و پرورش آینده سازان کشور را بر عهده دارد و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی که متولی سلامت و ارتقای سلامت جامعه است و ، در کنار یکدیگر این برنامه را، در راستای سایر فعالیت های بهداشت مدارس عملیاتی می نمایند.

هدف کلی:

پیشگیری و کنترل آلودگی به پدیکلوزیس سر در مدارس شهری و روستایی کشور با رویکرد مدرسه محور

اهداف اختصاصی:

- افزایش آگاهی آموزگاران ، دانش آموزان و والدین در خصوص پیشگیری از بیماری پدیکلوزیس
- بیماریابی ، درمان و کنترل آلودگی به بیماری پدیکلوزیس در مدارس
- ارتقاء سطح بهداشت فردی دانش آموزان و کمک به جامعه سالم

استراتژی :

- ارتقاء سطح آگاهی و جلب همکاری مستمر آموزگاران در زمینه پیشگیری و کنترل آلودگی به پدیکلوز
- ارتقاء سطح آگاهی دانش آموزان در خصوص رعایت بهداشت فردی و پیشگیری از آلودگی به پدیکلوز
- ارتقاء سطح آگاهی والدین و جلب همکاری مستمر آنها از طریق آموزش های لازم به آنان در خصوص پیشگیری و کنترل آلودگی به پدیکلوز دانش آموزان
- اجرای طرح در مدارس ابتدایی با اولویت مدارس دخترانه با استفاده از یک الگوی هماهنگ و یکسان

حیطه عمل:

مدارس ابتدایی کشور (شهری و روستایی) با اولویت مدارس دخترانه

استنادات، قوانین و مقررات مورد عمل:

- تفاهم نامه بین وزارت آموزش و پرورش (دفتر سلامت و پیشگیری) - وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دفتر سلامت خانواده و جمعیت و مرکز مدیریت بیماریها) به شماره 2/6375/ب مورخ 85/6/27
- دستورالعمل های شماره 540/2985/300 مورخ 88/7/22 و 530/3198/304 مورخ 88/9/22

دستورات اجرایی:

دستورات اجرایی طرح مبارزه با آلودگی به شپش سر در دانش آموزان ابتدایی در سطوح ذیل به صورت کمیته متشکل از ذینفعان مشروح به شرح زیر قابل اجرا می باشد:

الف) در سطح ستاد:

- انجام هماهنگی های لازم با سازمان های ذیربط درون و برون سازمانی (مرکز تربیت بدنی و سلامت، دفتر آموزش و پرورش ابتدایی، سازمان مشارکت های مردمی، مدارس غیر دولتی و خانواده) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (تهیه دستورالعمل مشترک جهت اجرای طرح)

- تهیه و تدوین دستورالعمل مالی و اجرایی طرح

- برنامه های توجیهی استانها در جلسات گردهمایی های اعلام شده

- اعلام سرفصل های آموزشی به استان ها جهت برگزاری کارگاه آموزشی - توجیهی ویژه آموزگاران

- نظارت بر روند اجرای طرح در سطح استان، مناطق/شهرستان ها، مراکز و مدارس

- توزیع اعتبار بین استان ها

- ارزشیابی از فعالیت ها و گزارش های استان ها

- تهیه و توزیع جزوه راهنمای معلم به استانها

ب) در سطح استان:

- تشکیل کمیته استانی مرکب از رئیس گروه سلامت و پیشگیری - معاونت آموزش ابتدایی - سازمان مشارکتهای مردمی، مدارس غیر دولتی و خانواده از آموزش و پرورش استان و کارشناس مسئول سلامت نوجوانان، جوانان و مدارس از دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی (منظور از استان در حیطه وزارت بهداشت، دانشگاه/ دانشکده می باشد. بدیهی است آموزش و پرورش هر استان لازم است با دانشگاه ها و دانشکده های علوم پزشکی محدوده استان، ارتباط برقرار کند)

- دریافت دستورالعمل اجرای طرح از ستاد و اتخاذ تصمیمات لازم در سطح استان

- برنامه های توجیهی مناطق و شهرستانها در جلسات گردهمایی های اعلام شده

- ارسال دستورالعمل به مناطق و شهرستان ها
- برگزاری کارگاه آموزشی - توجیهی ویژه کلیه آموزگاران به صورت منطقه ای
- جذب اعتبار تخصیص یافته از ستاد و توزیع آن بین مناطق و شهرستان ها در راستای دستورالعمل مالی طرح
- ارسال جزوه راهنمای معلم به مناطق و شهرستان ها
- تهیه بروشور، پمفلت، پوستر جهت والدین و دانش آموزان مطابق با سرفصل های اعلام شده
- نظارت بر حسن اجرای طرح و بازدید از مناطق و مدارس
- اتخاذ تصمیمات لازم جهت رفع موانع اجرایی
- انعکاس تجارب و مشکلات مجریان طرح به ستاد تابعه
- برگزاری همایش ویژه آموزگاران فعال و برگزیده و معرفی منتخبین استانی به نسبت 1 به 1000 آموزگار استان
- ارائه پیشنهادات مفید و کاربردی جهت اجرای بهینه طرح در سال های آینده
- جمع بندی گزارش فعالیت ها طبق فرم پیوست و ارسال به ستاد از طریق CD حداکثر تا تاریخ 91/4/15

ج) در سطح منطقه / شهرستان:

- دریافت دستورالعمل اجرای طرح
- تشکیل کمیته اجرایی در سطح منطقه مرکب از ذینفعان
- برگزاری جلسه آموزشی (علمی - عملی) با همکاری اعضاء کمیته جهت آموزگاران
- توجیه مدیران مدارس ابتدایی در ارتباط با نحوه اجرای طرح
- هماهنگی جهت اعزام ناظرین طرح شامل کارشناسان بهداشت شاغل در مراکز بهداشت و مراقبین سلامت به منظور بررسی نحوه انجام معاینات توسط آموزگاران
- پرداخت حق الزحمه اجرای طرح به آموزگاران ، ناظرین و مدیران مدارس ابتدایی
- نظارت کارشناسان بر جلسات آموزش خانواده توسط آموزگاران ابتدایی
- ارسال جزوه آموزشی و سایر مواد آموزشی به مدارس ابتدایی
- نظارت بر حسن اجرای طرح در مدارس
- تقدیر از برنامه های ابتکاری آموزگاران
- اعلام اسامی آموزگاران فعال به استان
- جمع بندی گزارش های مدارس و ارسال به استان تا تاریخ 1391/3/30

ه) در سطح مرکز بهداشتی درمانی: (در آموزش و پرورش معادل این سطح وجود ندارد)

- دریافت دستورالعمل اجرای طرح از شهرستان
- برگزاری جلسات آموزشی
- تشکیل کمیته اجرایی مرکب از رئیس مرکز، کارشناس / کاردان مدارس و مدیران مدارس تحت پوشش مرکز
- ارسال گزارش جلسات به کارشناس بهداشت شهرستان و منطقه در آموزش و پرورش
- نظارت بر شیوه معاینه آموزگاران توسط کارشناسان مراکز بهداشتی - درمانی و مراقبین سلامت (ناظرین)
- تکمیل و ارسال فرم های آماری به شهرستان بصورت ماهیانه

د) در سطح مدرسه:

- شرکت فعال آموزگاران در کارگاه آموزشی منطقه / شهرستان
- آموزش بهداشت فردی و پیشگیری از ابتلاء به بیماری پدیکلوز توسط آموزگاران
- غربالگری و ارجاع موارد آلوده به مراکز بهداشتی - درمانی توسط آموزگاران (هرماه یکبار)
- آموزش به والدین توسط مدرسان انجمن اولیاء و مربیان و آموزگاران حداقل یکبار در سال
- توزیع بروشورها و پمفلت های آموزشی بین والدین و دانش آموزان
- نظارت بر فعالیت آموزگاران توسط کارشناسان مراکز بهداشتی - درمانی و مراقبین سلامت (ناظرین)
- تهیه مواد لازم مانند آبسلانگ و دستکش جهت معاینات دانش آموزان
- استفاده از همکاری بهداشتیاران کلاس به منظور آموزش به همسالان

سرفصل و ساعات آموزشی جهت برگزاری کارگاه آموزشی - توجیهی:

- کلیه آموزگاران موظف به شرکت در کارگاه آموزشی - توجیهی (یک روزه) در شهرستان / منطقه هستند.
- کارگاه آموزشی با هماهنگی اداره آموزش و پرورش و مراکز بهداشت برگزار می گردد.
- سرفصل ها مطابق با جزوه پیوست می باشد. (به ویژه با تاکید بر تشخیص و پیگیری)

قوانین و مقررات مالی و بودجه:

- بودجه این طرح بر اساس سرانه هر دانش آموز 1750 ریال از محل اعتبارات پیشگیری از بیماری های واگیر به استان ارسال می گردد. (طبق جدول پیوست)
- حق الزحمه عوامل اجرایی (آموزگاران، ناظرین، مدیران)
- برگزاری کارگاه آموزشی یک روزه (هدیه اساتید، پذیرایی)
- هزینه های تهیه آبسلانگ و دستکش با نظر کارشناس بهداشت استان / منطقه
- برنامه اختتامیه و تقدیر از فعالان طرح نظر کارشناس بهداشت استان / منطقه
- کلیه موارد درمان به عهده وزارت بهداشت / مراکز بهداشت می باشد.
- هزینه تدوین و چاپ راهنمای معلم، بروشورها، پمفلت ها و تامین مدرسان آموزگاران به عهده وزارت بهداشت می باشد.

فرم اطلاعات آماری طرح پدیکلوزیس سر دانش آموزان ابتدایی کشور

جمع	تعداد آموزش دیدگان			پسر	دختر	جنسیت
	والدین	دانش آموز	آموزگار			تعداد
						معاینه شدگان
						موارد ارجاع
						موارد تحت درمان

تعداد بازدیدهای انجام شده	تعداد پوستر توزیع شده	تعداد کتابچه ، بروشور ، پمفلت، توزیع شده		
		والدین	دانش آموز	آموزگار

اسامی مجریان برتر استانی :

ردیف	نام	نام خانوادگی	منطقه	مدرسه	آدرس و شماره تلفن مدرسه

نمونه فعالیت های آموزشی در قالب فایل PDF ، WORD ، یا GEPG و هرگونه گزارش آماری و مصور در قالب CD و تا تاریخ ۱۳۹۱/۴/۳۰ به این مرکز ارسال گردد.

امضاء

تاریخ

نام و نام خانوادگی رئیس گروه سلامت استان :